

Oorlogsvluchtelingen verdienen beter

Asielbeleid

Pieter De Gryse

OCIV en Nat. Beweg. voor de Regularisatie van Mensen zonder Papieren en voor Vluchtelingen

Steeds meer vluchtelingen zoeken bescherming tegen een algemene situatie van oorlog of mensenrechtenschendingen in hun land. Het Vluchtelingenverdrag van 1951 is niet meer toereikend om dit probleem op te vangen. Een aanpassing van het verdrag dringt zich dan ook op, hetzij op Europees, hetzij op nationaal vlak. De Belgische regering trekt zich voorlopig uit de slag met een ad hoc-regeling per omzendbrief. Dat is een halfslachtige oplossing, die gedoemd is om te mislukken. Op termijn zal ook België een volwaardig bijkomend beschermingsstatuut moeten invoeren. Het Overlegcentrum Integratie Vluchtelingen (OCIV) werkte daarvoor een concreet voorstel uit.

De realiteit van het vluchten is veel ruimer dan de strikte omschrijving die in 1951 door de leden van de Verenigde Naties werd overeengekomen en vastgelegd in de 'Conventie van Genève'. Het zijn uiteraard niet alleen personen met een "gegronde vrees voor vervolging wegens ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of politieke overtuiging" - de definitie van "vluchteling" volgens het Vluchtelingenverdrag - die hun land verlaten en elders bescherming zoeken. Ook burgeroorlogen, mensenrechtenschendingen, armoede en sociaal-economische problemen, milieurampen dwingen mensen op de vlucht.

Van een 'asielbeleid' kan je redelijkerwijs verwachten dat het vanuit een gefundeerde visie vastlegt welke van deze vluchtelingen wel en welke niet worden aanvaard als voldoende grond om een persoon asiel te verlenen in het ontvangende land. Asiel verlenen moet daarbij begrepen worden als het toekennen van een recht op verblijf (en dus ook van sociale rechten), en niet enkel als een engagement van het ontvangende land om een persoon niet terug te sturen naar de plek die hij ontvlucht is (het zogenaamde 'non-refou-

lement'-beginsel).

Je kan je afvragen of België in die zin wel een echt asielbeleid voert. Ons asielbeleid beperkt zich immers hoofdzakelijk tot het uitvoeren van internationale afspraken waar we moeilijk onderuit kunnen. Volgens het Vluchtelingenverdrag uit 1951 moeten we personen die onder de definitie van dat verdrag vallen, erkennen als vluchteling. Volgens het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens uit 1950 mogen we geen personen terugsturen die in hun land zouden worden onderworpen aan foltering of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen (Art.3 EVRM). Dat doen we dan ook niet, maar vermits het Europees Verdrag ons niet verplicht om deze mensen ook een recht op verblijf toe te kennen, geven we in dergelijke gevallen geen verblijfsvergunning af en laten we betrokkenen gewoon in de illegaliteit verzeilen. In heel wat Europese landen is het Europees Verdrag wel een grond om een verblijfsstatuut toe te kennen.

De moed om een eigen nationale aanvulling op deze internationale verplichtingen te geven, is miniem. Het salon is immers vol en we kunnen toch niet het OCMW van de hele

wereld worden? Deze argumenten komen altijd weer bovendrijven en blokkeren elk grondig debat over de fundamenteën van ons asielbeleid. Het beleid dat België voert ten aanzien van oorlogsvluchtelingen is hiervoor zeer illustratief.

Gedoogbeleid

In de eerste helft van 1998 woedden ernstige conflicten in landen als Algerije, Afghanistan, Kosovo, Soedan of Sierra Leone. Er bestaat ongetwijfeld een maatschappelijke consensus dat we vluchtelingen uit deze landen niet zomaar terug de brandhaard kunnen insturen. Nochtans weigert de Belgische overheid vooralsnog om aan vluchtelingen uit die landen een volwaardig asiel te garanderen.

Vluchtelingen uit de genoemde landen die in ons land asiel zoeken, hebben slechts een kleine kans op erkenning als vluchteling. De erkenningspercentages voor de eerste helft van 1998 waren als volgt: Algerije 17,8% erkenningen, Kosovo 14,8%, Afghanistan 13%, Sierra Leone 3,8% en Soedan 1,6%. Dit kan verwondering wekken, maar moet begrepen worden vanuit het feit dat deze asielaanvragen enkel ge-

toetst worden aan de criteria van de Conventie van Genève. In de interpretatie van de Belgische asielinstanties moet een asielzoeker daarbij aantonen dat hij persoonlijk vervolgd wordt. Een ruime interpretatie van het Vluchtelingenverdrag zou nochtans ook groepsvervolging als erkenningsgrond toelaten. Op die manier worden Albanese Kosovaren momenteel in Denemarken wel erkend als vluchteling, omdat zij als groep worden vervolgd door de Servische gezaghebbers.

Vluchtelingen uit de genoemde landen die niet erkend worden - de grote meerderheid dus - krijgen een negatief antwoord op hun asielaanvraag en raken dus 'uitgeprocedeerd'. Zij belanden in een uitzichtloze situatie van illegaliteit, verstoken van alle basisrechten (met uitzondering van het recht op onderwijs en het recht op dringende medische zorgen). Het paradoxale van hun situatie is dat ze niet drie-

gen teruggestuurd te worden. De Belgische overheid is het er immers mee eens dat het onmenselijk zou zijn om personen gedwongen terug te sturen naar de genoemde conflictgebieden. Het gebeurt dat Afghanen, Sierra Leonezen... worden uitgezet naar een derde land, maar meestal worden ze gewoon in België gedoogd.

Lange tijd heeft de Belgische regering strikt vastgehouden aan dit (categoriale) gedoogbeleid. Enkel voor de Bosniërs werd tussen 1992 en 1995 een uitzondering gemaakt: zij kregen een 'ontheemdenstatuut'. Vanuit het standpunt van de overheid heeft een gedoogbeleid een aantal evidente voordelen. Het voornaamste voordeel is uiteraard dat een gedoogbeleid - dat per definitie niet in teksten wordt vastgelegd en vaak zelfs niet wordt openbaar gemaakt - een veel geringer aanzuiwend effect heeft dan openlijke (wetgevende) maatregelen. Een gedoogbeleid is ook flexibel, kan gemakkelijk bijgestuurd worden.

Toch zijn aan zo'n beleid ook voor de overheid nadelen verbonden. Omdat het gevoerde

Het Belgische asielbeleid beperkt zich hoofdzakelijk tot het uitvoeren van internationale afspraken.

beleid (bewust) niet transparant is, zullen de bevoegde regeringsleden en de administratie voortdurend worden geïnterpelleerd om hun beleid toe te lichten. De vluchteling die wordt gedoogd zal vaak proberen om toch een verblijfsvergunning te krijgen. Dit leidt tot overbelasting en oneigenlijk gebruik van procedures. De gedoogde moet overleven in de illegaliteit en zal vaak noodgedwongen in het zwartwerkcircuit stappen. De overheid verliest hier een groot bedrag aan belastings- en sociale zekerheidsbijdragen. Tenslotte brengt een gedoogbeleid ook het maatschappelijk draagvlak van een humaan vluchtelingenbeleid in het gedrang. Het onbegrip onder de burgers begaan met het lot van vluchtelingen is groot wanneer zij worden geconfronteerd met oorlogsvluchtelingen aan wie de Belgische overheid bescherming weigert.

Voormalig Minister van Binnenlandse Za-

ken Johan Vande Lanotte zette in oktober 1997 een eerste stap om het gedoogbeleid ten aanzien van oorlogsvluchtelingen te doorbreken. Via een omzendbrief aan de gemeenten werkte hij een regeling uit voor "personen die om redenen onafhankelijk van hun wil België

niet kunnen verlaten". Personen die meenden dat ze hiervoor in aanmerking kwamen, konden een aanvraag indienen om hun Bevel om het Grondgebied te Verlaten tijdelijk te laten opschorten. Het concrete gevolg van zo'n opschorting is dat betrokkene opnieuw recht

---

De asielprocedure

Wie in België aankomt en verklaart dat hij asiel wenst, wordt vanaf dat moment asielzoeker of, correcter nog, kandidaat-vluchteling. Wanneer hij toegelaten wordt tot de asielprocedure, verblijft hij legaal op het grondgebied.

Eerst zal onderzocht worden welke staat van de Europese Unie verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn asielaanvraag, in toepassing van het Verdrag van Dublin. Daartoe ondervraagt men de asielzoeker over de reisroute die hij heeft afgelegd en over de documenten waarmee hij binnenkwam. Indien België oordeelt dat een ander land verantwoordelijk is voor de asielaanvraag, dan plaatst het binnen de 6 maanden een overname-claim bij het land in kwestie. Het geïnterpelleerde land heeft 3 maanden de tijd om hierop te antwoorden. Al die tijd wordt betrokkene opgevangen in een open opvangcentrum (van de federale overheid zelf of van het Rode Kruis) of in een gesloten centrum. Gaat de Dublin-partner akkoord met de overname, dan wordt de asielzoeker doorgestuurd naar dat land, met de mededeling dat hij zich binnen de maand moet aanmelden bij de autoriteiten daar.

Indien België verantwoordelijk is voor de asielaanvraag, wordt de aanvraag beoordeeld in twee fasen: ontvankelijkheid en gegrondheid. Bij elke stap in de procedure wordt normaal een nieuw interview afgenomen van de aanvrager.

In de ontvankelijkheidsfase worden criteria onderzocht zoals een verblijf van drie maand of meer in een derde land, het opgeven van een valse identiteit, maar ook de (zeer rekbare) 'kennelijke ongegrondheid' van het verhaal. Het ontvankelijkheidsonderzoek gebeurt door de Dienst Vreemdelingenzaken, een onderdeel van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Is de beslissing negatief, dan kan de asielzoeker binnen de 3 werkdagen beroep indienen bij het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

Eenmaal een aanvraag ontvankelijk werd bevonden (in eerste instantie of in beroep), start het onderzoek ten gronde bij het Commissariaat-Generaal. Daar wordt het verhaal grondig getoetst aan de criteria van de Conventie van Genève. Indien de aanvraag ongegrond wordt bevonden, staat een beroep open bij de Vaste Beroepscommissie voor de Vluchtelingen.

Zolang de kandidaat-vluchteling in procedure verkeert, verblijft hij legaal op het grondgebied en heeft hij ook recht op maatschappelijke dienstverlening. Tijdens de ontvankelijkheidsfase wordt deze steun in principe verstrekt via de open opvangcentra, die vallen onder de bevoegdheid van de Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie. Tijdens de gegrondheidsfase verhuist de asielzoeker dan naar een gemeente waar hij OCMW-steun kan aanvragen. Ook zolang een beroep loopt bij de Raad van State, behoudt de asielzoeker zijn recht op maatschappelijke dienstverlening.

Wie een definitief negatieve beslissing kreeg op zijn asielaanvraag (zonder het beroep bij de Raad van State mee te rekenen), is uitgeprocedeerd en krijgt een Bevel om het Grondgebied te Verlaten. Een uitgeprocedeerde asielzoeker maakt dus deel uit van de grote groep van illegale verblijvers (of 'mensen zonder papieren'). Hij heeft nu enkel nog recht op dringende medische hulpverlening en onderwijs.

krijgt op OCMW-steun, maar bv. niet mag werken, noch familieleden laten overkomen.

De voorwaarden en de procedure van de omzendbrief "niet-verwijderbaren" uit 1997 waren echter dusdanig strikt dat de regeling dode letter bleef. Tussen januari en oktober 1998 werden nauwelijks 68 aanvragen ingediend. Dit zette Vande Lanottes opvolger Luc Van den Bossche ertoe aan om de omzendbrief te herzien. Half december 1998 werd een nieuwe versie verstuurd aan alle gemeenten.

De vraag is of deze nieuwe versie wel zal leiden tot een effectieve toepassing van de regeling. Het voornaamste struikelblok blijft immers bestaan. Een van de voorwaarden waaraan de aanvrager moet voldoen, is het tekenen van een Verklaring van Vrijwillig Vertrek. Daarmee verbindt de aanvrager er zich toe België vrijwillig te zullen verlaten van zodra de toestand in zijn land van herkomst dit toelaat. De verklaring heeft geen enkele juridische betekenis, maar wordt door de overheid gehanteerd als instrument om een selectie te maken tussen de vreemdelingen die werkelijk van plan zijn ooit naar hun land terug te keren en degenen die hier eigenlijk (voor altijd) willen blijven. Deze voorwaarde heeft echter voor gevolg dat de meeste oorlogsvluchtelingen weigeren om op de procedure een beroep te doen. Voor de meeste Kosovaren, Algerijnen, ... is een engagement tot vrijwillige terugkeer op dit ogenblik gewoon onbespreekbaar. Nog liever dan zo'n verklaring te tekenen, kiezen ze voor het harde bestaan als illegale verblijver.

Deze moeilijk te nemen psychologische barrière die de Belgische overheid de oorlogsvluchtelingen voor de voeten werpt, is nodig noch efficiënt. Vermits de regeling 'onverwijderbaren' enkel recht geeft op een tijdelijk verblijf, kan de overheid betrokkene steeds

terugsturen wanneer deze termijn afloopt, of ze nu beschikt over een Verklaring Vrijwillig Vertrek of niet. Bovendien bereikt de maatregel niet het beoogde effect. Het al dan niet tekenen van een Verklaring Vrijwillig Vertrek zegt weinig over de werkelijke wil van betrokkene om later naar zijn land terug te keren. Of een vluchteling deze verklaring al dan niet zal tekenen, hangt af van een reeks psychologische factoren, waarin bijvoorbeeld zijn ervaring met de Belgische overheid in het verleden een belangrijke rol kan spelen.

Ten slotte kunnen er bij deze verklaring fundamentele vraagtekens geplaatst worden vanuit het gelijkheidsbeginsel. Hoe is het immers te motiveren dat twee Albanese Kosovaren uit hetzelfde dorp, die objectief evenveel gevaar lopen, in België een ongelijke behandeling krijgen omdat de ene wel en de andere niet bereid is om zo'n verklaring te tekenen?

De regeling 'onverwijderbaren' blijft, ook in de versie van december 1998, een halfslachtige maatregel. Het gaat nog steeds om een omzendbrief en niet om een wettelijke regeling. De uitvoerende macht wil op die manier duidelijk de handen vrij houden om de regeling snel te kunnen wijzigen, los van de controle van Parlement en Raad van State. De regeling gaat niet uit van een filosofie van bescherming, maar wel van een gunst die door de Belgische overheid wordt verleend aan een categorie 'goedmenende' vreemdelingen ("de overheid wil die mensen helpen die wel naar hun land terugwillen, maar die dat voorlopig niet kunnen", citaat omzendbrief).

Met de voorwaarde om een Verklaring Vrijwillig Vertrek te tekenen, ontdekte de Belgische overheid het ei van Columbus in de delicate evenwichtsoefening tussen enerzijds onze verplichting om protectie te verlenen en

---

Regularisatie voor langdurige asielpcedure

Asielzoekers van wie de asielpcedure 5 jaar of langer aansleept (4 jaar voor families), kunnen op basis van die lange procedure een aanvraag indienen, om geregulariseerd te worden. Deze regularisatie kan dus enkel aangevraagd worden zolang men nog in procedure zit, of tot maximum één maand nadat men uitgeduceerd is. Naast de duur van de asielpcedure worden als criteria gehanteerd: kennis van een landstaal, tewerkstelling en werkwillegheid en 'integratie' in het gemeenschapsleven.

---

anderzijds de draagkracht van onze maatschappij om vluchtelingen op te vangen. Het wordt voorgesteld alsof België, wanneer we deze voorwaarde zouden laten vallen, meteen overspoeld zou worden door duizenden Kosovaren, Algerijnen, Afghanen,...

Nochtans beschikken de meeste van onze buurlanden wel over bijkomende statuten naast de erkenning als vluchteling, zonder dat zij onder de voet gelopen worden door massa's oorlogsvluchtelingen. Nederland, Frankrijk, Duitsland, de Scandinavische landen, het Verenigd Koninkrijk, Spanje, Griekenland: *allemaal kennen ze een of ander bijkomend statuut waarin ze vluchtelingen opvangen die niet onder de Conventie van Genève vallen. Zonder dat deze vreemdelingen gedwongen worden om een verklaring van bereidwilligheid te ondertekenen. Enkel in Nederland hebben deze bijkomende statuten de laatste jaren geleid tot een ernstige verhoging van het aantal asielzoekers uit bepaalde herkomstlanden (met name Irak en Afghanistan).*

Europa

Voor een volwaardig bijkomend beschermingsstatuut, met een wettelijke verankering, verwijst de Belgische regering door naar de Europese Unie. Een regeling op nationaal vlak is onrealistisch, er moet een Europese oplossing komen, wordt gesteld. Deze Europese regeling zal echter nog jaren op zich laten wachten, zo werd nogmaals geïllustreerd op

de top van de Ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken in Brussel op 3 en 4 december 1998, waar de timing voor maatregelen rond asiel en migratie voor de komende jaren werd vastgelegd. De bedoeling was om binnen de twee jaar een Europese regeling op te zetten voor situaties waarin een massa asielzoekers uit een bepaald land of regio naar de Unie komen (cf. Bosnië). De Europese Commissie werkte al in maart 1997 een voorstel uit voor een Europees Tijdelijk Beschermingsstatuut in dergelijke situaties. Door protest van vooral Frankrijk en Spanje op de top van 3 en 4 december zal deze regeling niet meer binnen de twee jaar worden doorgevoerd, maar werd de timing uitgerokken tot 2 à 5 jaar.

Het water tussen de lidstaten blijft op dit punt immens diep. De lidstaten die in het verleden al vaak grote aantallen asielzoekers uit een bepaald land opvingen (Duitsland, Nederland,...) willen dat er zo snel mogelijk een Europees Tijdelijk Beschermingsstatuut komt, gekoppeld aan een systeem van lastenverdeling (fysieke spreiding van asielzoekers of financiële spreiding van de kosten). Andere landen (Frankrijk, Groot-Brittannië, Spanje,...) zijn gekant tegen elke vorm van lastenverdeling en blokkeren daarom het hele initiatief. België zegt in dit dossier een voortrekkersrol te willen spelen, maar is als kleine lidstaat onmachtig om de kloof tussen zijn grote broers te dichten.

Naast het Tijdelijk Beschermingsstatuut in

De 'onverwijderbaren'

Personen die om redenen onafhankelijk van hun eigen wil België niet kunnen verlaten, worden door de overheid getypeerd als 'onverwijderbaar'. Wie om administratieve redenen (geen documenten om terug te keren naar zijn land) of om redenen van burgeroorlog niet kan terugkeren, kan onder bepaalde voorwaarden een verblijfsvergunning krijgen. Een belangrijke voorwaarde is dat de aanvrager een 'Verklaring van Vrijwillig Vertrek' moet tekenen, waarin hij zich verbindt België te verlaten van zodra daartoe een mogelijkheid bestaat of zodra de situatie in zijn land dit toelaat. Daarnaast moet hij ook zelf aantonen dat het "objectief onmogelijk" is om naar zijn land af te reizen. Het verblijfsstatuut dat hieruit voortvloeit is afhankelijk van de voorziene duur van de onmogelijkheid tot vertrek. *Zal het probleem binnen de zes maanden zijn opgelost, dan krijgt de vreemdeling enkel een opschorting van zijn uitwijzingsbevel. Indien het probleem langer dan zes maanden zal duren, krijgt hij of zij een verblijfsvergunning voor één jaar. Na drie jaar wordt deze omgezet in een vergunning voor onbepaalde duur.*

situaties van massale instroom, buigt de Europese Unie zich ook over de B-statuten die nu al bestaan in een meerderheid van haar lidstaten. Net als voor de asielprocedures zelf, wil de Unie komen tot een harmonisatie van de B-statuten, om de ongelijke behandeling in de verschillende lidstaten weg te werken. Voor de onderlinge afstemming van B-statussen werd op 3 en 4 december een timing van 5 jaar vastgelegd. Een optimistisch scenario, als men er rekening mee houdt dat het debat over de harmonisering van de asielprocedures zelf al jaren aansleept en nog steeds geen concrete resultaten opleverde.

B-statuut

Elke dag komen in ons land tientallen oorlogsvluchtelingen aan die niet in aanmerking komen voor een erkenning als vluchteling. Gezien een Europese oplossing voor deze groep nog jaren zal uitblijven, en omdat de Belgische overheid zich beperkt tot een B-statuut 'à la belge', lanceerde het Overlegcentrum Integratie Vluchtelingen dit jaar een eigen voorstel voor een bijkomend beschermingsstatuut, dat België snel zou kunnen invoeren. Het OCIV-voorstel wordt ondertussen ook ondersteund door de "Nationale Beweging voor de Regularisatie van Mensen zonder Papieren en voor Vluchtelingen", waarin meer dan 100 (middenveld)organisaties uit Vlaanderen en Wallonië zich verenigd hebben.

Samen met een groep van externe experts uit de advocatuur en de asielinstanties, werkte OCIV een bijkomend beschermingssta-

Een tijdelijk beschermingsstatuut op Europees niveau werd op de lange baan geschoven.

tuut uit dat nauw aansluit bij de bestaande asielprocedure. Het voorstel voorziet een uitbreiding van de bevoegdheden van het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en van de Vaste Beroepscommissie voor de Vluchtelingen. Beide onafhankelijke (overheids)instanties kunnen nu enkel de Conventie van Genève uit 1951 inroepen om een asielzoeker bescherming te verlenen. OCIV stelt voor dat zij daarnaast ook de bevoegdheid krijgen om asielzoekers tot tijdelijk verblijf in België toe te laten (B-statuut). De asielinstanties kunnen zich daarvoor baseren op een aantal bestaande internationale verdragen zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens of het Anti-Folterverdrag van de Verenigde Naties. Deze verdragen stellen ondermeer dat een land een vreemdeling niet mag repatriëren wanneer deze in zijn herkomstland gevaar loopt op foltering, onmenselijke behandeling... Wanneer het Commissariaat-Generaal of de Vaste Beroepscommissie oordelen dat een van deze andere internationale verdragen van toepassing is, kunnen zij de asielzoeker een tijdelijke verblijfsvergunning toekennen. Daarnaast kunnen de twee asielinstanties ook de alge-

Regularisatie om humanitaire redenen

Wanneer een vreemdeling zich "in een dermate prangende situatie bevindt dat de machtiging tot verblijf in België de enige oplossing is", kan hij een regularisatie van zijn verblijf vragen om humanitaire redenen. Welke situaties hier precies onder vallen, is door de overheid niet precies omschreven. Vast staat dat het moet gaan om een veelheid van factoren die alles samen "een beeld geven van een uitzonderlijk complex en humanitair probleem". Het is langs deze weg dat vele illegale verblijvers die reeds jaren in België verblijven, hier geïntegreerd zijn, een gezin stichtten, proberen om hun verblijf te regulariseren. Langdurig verblijf, integratie en familie zijn nochtans op zich geen voldoende grond voor regularisatie. Zij moeten gecombineerd zijn met andere factoren, zoals ernstige ziekte of objectieve onmogelijkheid om te vertrekken. Voor deze regeling speelt volop de discretionaire bevoegdheid van de Minister. Wie langs deze weg een regularisatie verkrijgt, wordt normaal gemachtigd tot een verblijf van één jaar, na drie jaar volgt ook hier een definitief verblijf.

mene situatie in een bepaald land inroepen om asielzoekers tot het B-statuut toe te laten.

Dit onderzoek van individuele aanvragen zou al moeten volstaan om elke oorlogsvluchteling die in België asiel aanvraagt, tijdelijk op te vangen. Toch is het ook nodig om in bepaalde situaties verder te gaan en een nationaliteit of groep collectief te beschermen. Wanneer de situatie in een bepaald land dermate ernstig is dat terugkeer in elk geval uitgesloten is, dringt een categoriale bescherming zich op. Dit is niet enkel in het belang van de asielzoekers uit dat land, het is ook een efficiëntere manier om onze eigen asielprocedure te organiseren.

De beslissing dat alle onderdanen van een land of alle leden van een bepaalde groep een B-statuut krijgen, is een politieke beslissing die door de Minister van Binnenlandse Zaken zelf moet worden genomen. Om de Minister daarin te ondersteunen, worden hem door het Ministerie van Buitenlandse Zaken regelmatig landenrapporten overgemaakt over belangrijke herkomstlanden. Daarnaast wordt een

Hierna wordt een nieuwe stap in de procedure ingelast: het onderzoek of de aanvrager deel uitmaakt van een groep die collectief beschermd wordt. Dit onderzoek gebeurt door de Dienst Vreemdelingenzaken en komt vooral neer op een grondige nationaliteitscheck. Blijkt dat de aanvrager deel uitmaakt van een collectief beschermde groep, dan krijgt hij onmiddellijk het B-statuut. Indien hij dit wenst, kan hij zijn asielprocedure verder zetten om erkend te worden als vluchteling volgens de Conventie van Genève. Met andere woorden: het B-statuut zal de asielprocedure nooit opschorten. Na deze fase volgen dan de gekende stappen van de asielprocedure: de ontvankelijkheids- en de gegrondheidsfases. Nieuw is dat de Commissaris-Generaal en de Vaste Beroepscommissie bij een negatieve beslissing in ontvankelijkheid of gegrondheid, het B-statuut kunnen toekennen.

Het B-statuut is een tijdelijk verblijfsstatuut. In eerste instantie kan de vluchteling met het B-statuut 6 maanden in België blijven. Na 6 maanden kan het statuut driemaal met één

jaar verlengd worden.

Na 3,5 jaar volgt dan een onbeperkte verblijfsvergunning. Voor degenen die vallen onder een collec-

De meeste van onze buurlanden kennen bijkomende statuten naast de erkenning als vluchteling, zonder dat zij onder de voet worden gelopen.

Adviescommissie gecreëerd met vertegenwoordigers van o.a. Buitenlandse Zaken, het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN en de NGO's. Deze commissie kan de Minister adviseren om een categoriale beschermingsmaatregel te nemen. Omgekeerd moet de Minister de commissie raadplegen wanneer hij zo'n maatregel wil intrekken.

Het nieuwe B-statuut zou in de bestaande asielprocedure worden geïntegreerd. Een aparte procedure creëren is niet aangewezen: men kan moeilijk van een binnenkomende asielzoeker verwachten dat hij weet welk statuut hij precies moet aanvragen.

Het B-statuut kan ingevoerd worden zonder grote veranderingen in de huidige asielprocedure. Voor elke asielaanvraag zal nog steeds eerst nagegaan worden welke EU-lidstaat verantwoordelijk is (Dublin-verdrag).

tieve bescherming, kan het statuut door een beslissing van de Minister ingetrokken worden. Voor de anderen beslissen de asielinstanties over een eventuele intrekking. Binnen de periode van tijdelijk verblijf (de eerste 3,5 jaar), wordt aan deze vluchtelingen een set van volwaardige rechten geboden. Zij krijgen een inschrijving in het vreemdelingenregister, een arbeidskaart B en hebben het recht om hun naaste familieleden te laten overkomen.

Tussen dit voorstel en de bestaande regeling van de omzendbrief 'niet-verwijderbaren' zijn een aantal fundamentele verschillen. Het OCIV-voorstel gaat uit van het principe dat vluchtelingen zo snel mogelijk uitsluitel moeten krijgen over hun statuut en wil in elk geval vermijden dat ze eerst in de illegaliteit belanden alvorens ze hun statuut in orde kunnen brengen. In de regeling 'niet-verwijder-

baren' is het immers zo dat de meeste aanvragers eerst een bevel krijgen om het grondgebied te verlaten, illegaal worden en pas dan een aanvraag indienen om hun situatie te regulariseren.

Waar OCIV voorstelt om de asielinstanties te betrekken bij de toekenning van het B-statuu, ligt de bevoegdheid daarvoor op dit ogenblik bij de Dienst Vreemdelingenzaken. Deze dienst is op geen enkele wijze uitgerust noch opgeleid om een ernstig oordeel te kunnen vellen over protectie-aspecten. De know-how over situaties in de landen van herkomst is op dit ogenblik voornamelijk geconcentreerd bij het Commissariaat-Generaal en de Vaste Beroepscommissie. De Dienst Vreemdelingenzaken hierin meer bevoegdheden toekennen, houdt heel wat risico's in voor de kwaliteit van beslissingen, en dus voor de oorlogsvluchtelingen zelf.

Slotbedenking

Acht jaar lang zijn Belgen zelf oorlogsvluchtelingen geweest. Tussen 1914 en 1918 en tussen 1940 en 1944 pakten we onze biezen naar Nederland, Frankrijk, Groot-Brittannië en zelfs naar Canada, de VS. Onze geschiedenisboeken spreken schande van het povere onthaal dat Belgen in het buitenland vaak te wachten stond. We werden onthaald, dat wel, maar soms met lange tanden. Volwaardige rechten zaten er niet in. Nu mensen om exact dezelfde redenen bij ons komen schuilen omdat hier vrede heerst, is het misschien goed om de verhalen van de Belgen-vluchtelingen uit die tijd eens opnieuw voor de geest te halen. De reacties van de Engelse, Franse, Nederlandse bevolking uit die tijd zijn een spiegel waarin we wellicht tot ons afgrijzen onszelf zullen herkennen.